

Roomsch, Doopersch-  
zich allengs  
vormd heb-  
msch, noch  
nuch Doo-  
eijnsopvat-  
ken wortel,  
aar sprake  
mede.  
ijn uit den  
of wil men  
e, wier lei-  
e doorbraak  
n ook spre-  
een *Ethi-*  
een contra-  
we er niet  
en op een  
sochenbaar,  
sterker door  
r de Chris-  
ordt. In de  
evenale in  
andereijgen  
alinea uit-  
ij de on-  
institute  
msch, Lu-  
sch.  
en we dan  
e kerk, die  
welbewust  
Lutherische  
tuten over-  
lancele te-  
ende leve-  
aar wortel  
liert, dat  
kerk niet  
contact en  
ene Univer-  
a praxi de  
levens- en  
zoekt, toe-  
rsiteit met-  
2 van haar  
te optreden  
toen, niet  
eek, dat te  
nt een van  
a pijnlijken  
van haar  
g offer te  
en van dat  
uizing bloot  
ok de vuur-  
t alleen in  
ok in de  
granda dan-  
e of Calvi-  
houwing te  
ering hier-  
het inge-  
faculteit  
brandmerk  
eder zie  
dit tragi-  
aren band  
hadden,  
at het dan  
siteit met-  
e, wat een  
verlangen  
it in con-  
hen.  
evens- en  
de Theolo-  
ling leiden,  
n, tenzij hij  
dicht wilde  
helder be-  
n Gerefor-  
urwing ten  
vrucht van  
siteit we-  
eformeerde  
e faculteit  
der kerke-  
eformeerde  
t.  
kerken, de  
e, de Fran-  
o ook de  
kerken heb-  
haar eigen  
styk der  
e uitwer-  
ch terrein.  
Verschillen  
k raakten,  
ed worden.  
e Gerefor-  
ter blijven  
oor gaan.  
Theologi-  
akter ver-  
an „Gere-  
e, maar ze  
schen zin-  
e van haar  
ingedron-  
onderzoe-  
t van zulke  
er verschil  
a opzichte  
hekel be-  
etisch en  
ersiteit het  
teit nader  
der Gere-  
practisch  
faculteit,  
uitenland,  
men zelfs  
door onze  
ynode van  
ond tegen

Dr. A. Kuyper, maar met zooged als  
algemeen stemmen verklaarden de kerken,  
in Synode vergaderd, dat deze klacht grond  
miste.

Zelfs kan men zeggen, dat die klacht  
haar uitsluitende oorsprong vond in de vol-  
hardende poging van de Theologische facul-  
teit, om wat in later eeuwen van elders  
over het kerkelijk plaveisel der vaders  
was heengeschoven, weer op zij te schuiven,  
en de historische belijdenis der vaders  
nogmaals in haar volle kracht te doen uit-  
komen; terwijl hierbij tevens aan het licht  
trad, dat ook in den boezem onzer Neder-  
landsche Gereformeerde kerken verschil van  
opvatting, ten aanzien van eenige onderge-  
schikte punten, steeds als toelaatbaar, ten  
deele zelfs als gewenscht gold.

Slechtst op een punt onthreekt er iets in  
de statuten.

Nu de chaotische verwarring op kerkelijk  
terrein zich begint op te klaren, en de Ge-  
reformeerde kerken sterk genoeg georgani-  
seerd zijn, om zich als de Gereformeerde  
kerken in Nederland te kunnen aandienen,  
mag de insaltuare kerk niet langer toela-  
ten, dat een Universiteit het als onverschil-  
lig beschouwe, of haar Theologische hoog-  
leeraren ook leden van dit instituut zijn.

Dit niet zoo zijnde, zou de institutaire  
kerk niet wel in definitief contract kunnen  
treden, overmits hierin een miskenning van  
haar ambt zou gelegen zijn.

Nu levert dit practisch wel geen bezwaar  
op, want feitelijk zijn deze hoogleeraren  
allen leden van eene der institutaire Gerefor-  
meerde kerken. Maar dit dient dan ook in de  
theorie erkend te worden; geen ondertee-  
kening der Formulieren volstaat hier. Aan  
een Gereformeerde Universiteit moet niemand  
in de Theologische faculteit kunnen doce-  
ren die geen lid der Gereformeerde ker-  
ken is.

### Onze Eeredienst.

#### LIII.

De invloed der Engelsche Non-Confor-  
misten op onze Nederlandsche kerken, en  
met name op de strikt Gereformeerde krin-  
gen, is van meet af zeer sterk geweest, iets  
wat vooral daaraan te danken is, dat men  
in Engeland en Schotland meer dan hier  
het praktische terrein bestudeerde en in  
populairder stijl schreef.

Voetius, in wiens tijd juist de overgang  
van het knielen op het staande bidden  
plaats greep, leert ons dan ook de zonde-  
linge tegenstrijdigheid kennen, dat men van  
overgeestelijke zijde in zijn dagen tegen het  
knielen in verzet kwam, en tegelijk in andere  
plaatsen, waar de Roomschegezinden nog in  
de meerderheid waren, op het knielen van den  
kanvel aandrong, om elken schijn te mijden,  
alsof wij in onze bedehuizen minder eerbied-  
dig waren dan zij.

Voetius, die zelf verhaalt, hoe het knie-  
len te Dordrecht, tijdens de Synode, nog  
als gemeen gebruik in alle kerken gold, en  
die het evenzoo te Utrecht nog in zwang  
vond, neemt het dan ook tegen de overge-  
estelijken op, en verdedigt het *nederknie-  
len*, niet om het als wet voor te schrijven,  
maar 1<sup>o</sup>, omdat het door de mannen Gods in  
Oud en Nieuw Testament geoorloofd werd;  
2<sup>o</sup>, omdat de leeraren der kerk het van oude  
tijden af aanbevalen, 3<sup>o</sup>, omdat het in de  
kerken van de eerste tijden af plaats  
greep, en alle eeuwen door stand hield, 4<sup>o</sup>,  
omdat het te zijnen tijde nog in de meeste  
buitenlandsche kerken der Reformatie in  
eere werd gehouden, 5<sup>o</sup>, omdat het ook hier  
te lande in de dagen der martelaren als  
regel gold, en 6<sup>o</sup>, omdat het in het alge-  
meen niet afkeuringwaardig kan zijn, dat  
men bij zijn veroortmoediging voor het aan-  
gezicht Gods ook met het lichaam een  
nederige, ootmoedige houding aanneemt.

Slechtst kwam hij er tegen op, dat men  
in het knielen zelf religie ging zoeken, en  
dat men ingang schonk aan den waan,  
alsof een gebod zonder knielen geen gebod  
zijn kon.

Men moet zich den gang van zaken ten  
deze practisch voorstellen.

In onze groote oude kerkgebouwen in  
de steden der onderscheidene provincien werd  
oudtijds onder de Roomsche hiërarchie, be-  
graven, gelijk dit gebruik ook daarna nog  
eeuwen stand hield. Dit noodzaakte om het  
gehele middenschip der kerk na alloop van  
den dienst vrij te maken. Er waren toen  
nog geen banken voor de overheid, of voor  
den kerkeraad, of voor aanzienlijke gemeen-  
telieden aangebracht. Banken waren er alleen  
in het koor, in het ruim der kerk enkel  
losse stoelen, en deze losse stoelen werden  
na den dienst dan opgenomen, en zijwaarts  
op een hoop gezet.

Bij een volgenden dienst haalde dan een  
ieder, gelijk dit in vele Roomsche kerken  
nog geschiedt, een stoel van den hoop weg,  
en plaatste dien naar goedvinden, met het  
dubbel doel om dezen stoel als bidstoel en  
als zitstoel te gebruiken.

Die beweeglijkheid werd bovendien be-  
vorderd door de onderscheiden plaats die  
men bij de Mis en bij het Sermoen innam.  
Onder de Mis drong alles naar voren, naar  
het koor, en zette men zijn stoel zoo, dat  
men het altaar in het gezicht had. Onder  
het Sermoen daarentegen verzamelde men  
zich in het groote schip om den kansel,  
met den voorkant van zijn stoel naar den  
predikter gericht.

Deze stoelen waren en zijn dan nog zoo  
langer, dat de leuning hooger, de zitting  
iets lager is dan bij een gewonen stoel, en  
dat bovenop de leuning een plat vlak is  
aangebracht, waarop men, geknield op de  
zitting, leunen kan.

Toen nu deze kerkgebouwen aan den  
Gereformeerden kerkeraad overgingen, sloot  
men het koor af, omdat de altaardienst  
verviel, maar overigens bleef men de oude  
gewoonte volgen. Men gebruikte de voor-  
handen bidstoelen. Die stoelen werden na  
alloop van den dienst zijwaarts op een hoop  
gezet, om de kerkruimte vrij te houden voor

de begrafenissen. En ging de dienst weer  
aan, dan haalde een ieder die binnenkwam  
een stoel van den hoop, en plaatste dien op  
een hem gelegen plaats voor den kansel.  
Die stoelen zette men niet vlak op elkaar,  
maar met zoodanige tusschenruimte dat  
men ze als stoelen om op te knielen ge-  
bruiken kon. Men stond dan op, keerde  
zijn stoel om, met de leuning naar den  
kansel, knielde er op, en bad. Soms zelfs  
zonden aanzienlijke dames haar dienstbo-  
den vooruit, om een stoel klaar te zetten,  
en, als dan de dame kwam, stond de meid  
op. Een gebruik waar de kerkeraden tegen  
geijverd hebben.

Zoo nu hield het een eeuw lang onge-  
veer na het uitbreken van de Reformatie  
stand, doch allengs kwam er verandering.

De edelachtbare heeren magistraten wil-  
den officieel in de kerk als vertegen-  
woordigers van de Confessioneele Overheid  
erkend zijn, en deswege banken hebben.  
Die banken werden dan ook meest vlak  
tegenover den kansel om de pilaren aan-  
gebracht, en hooger geplaatst dan de stoel-  
en, om de hoogte van hen, die er in  
plaats namen, af te beelden.

Tegenover de Overheid wilden toen ook  
de kerkelijke ambtsdragers soortgelijke ge-  
privilegeerde zetels hebben, en zoo bouwde  
men rondom den kansel het dusgenaamde  
doophek, met banken voor de predikanten,  
oudelingen en diakenen, terwijl de kerk-  
meesters, als meest door de stedelijke Over-  
heid benoemd, zich veelal een bank links of  
rechts van de Overheidsbank zagen aan-  
gevoeren.

De Nieuwe kerk op den Dam, die meer  
algemeen bekend is, geeft ons nog zulk  
een inrichting te aanschouwen; alleen met  
dit verschil, dat de Overheidsbanken, die  
destijds altoos sterk bezet waren, nu  
meest ledig staan, en daarom als de dienst  
aangaat door dubbeljes-menschen worden  
bezet.

Die vaste banken nu van kerkeraad en  
Overheid lieten het knielen niet toe. Er  
was geen plaats voor, ze waren er niet  
op ingericht. In die banken nam men toen  
de gewoonte van het *opstaan* aan. En dat  
voorbeeld heeft toen vanzelf ook op de  
stoelbezitters gewerkt, zoodat ook zij al meer  
het knielen nalieten, en het opstaan onder  
het bidden navolgden. Hier kwam bij, dat  
de toeneming der bevolking, en daardoor  
het gebrek aan plaatsruimte in de kerken,  
noodzaakte de stoelen zoo dicht naast elkaar  
te plaatsen, dat het omkeeren der stoelen  
onder het bidden, al minder mogelijk,  
althans moeilijk en lastig werd, vooral  
voor de vrouw. Voetius vermeldt dan ook,  
dat in zijn dagen reeds vele vrouwen onder  
het gebod *opstonden*, en staande baden.

Zoo heeft de invloed der Non-Confor-  
misten uit Engeland, met praktische onge-  
legenheid saamgewerkt, om het nederknien  
onder het bidden in onbruik te doen komen.  
En toen nu de oude stoelen allengs door  
nieuwe stoelen moesten vervangen worden,  
hebben kerkmeesters ten slotte een ander  
soort stoelen aangebracht, die wel voor het  
zitten, maar niet meer voor het knielen  
waren ingericht.

Ook, zegt Voetius, werkte het stoven-  
stelsel hiertoe mede. Gelijk nog in som-  
mige groote kerken, waagde men er de  
gemeente aan, om bij de felste koude in  
geheel onverwarde gebouwen twee uren  
lang te zitten. Wat ziekte en sterfgevallen  
dit na zich gesleept heeft, is niet te bere-  
kenen. Dit bracht de gewoonte in zwang,  
dat de vrouw de stoof met koperen heng-  
sel meebracht, en dat de dame deze heng-  
selstoof door haar dienstbode liet klaar zet-  
ten. En nu sprak het wel vanzelf, dat dit  
stovengebruik het omkeeren van den stoel  
nogmaals bemoeilijkt.

Een tijdlang leidde dit tot groote ver-  
warring. De één knielde nog, een tweede  
stond op, een derde bleef zitten. Enkele  
predikanten drongen van den kansel nog  
op het nederknien aan, anderen pleitten  
voor het staande bidden.

Van lieverlede kreeg toen de eene ge-  
woonte over de andere de overhand, en  
toen ten slotte uit Engeland de meening  
indrong, dat knielen eigenlijk een Roomsch  
overblijfsel was, raakte ten slotte alle knie-  
len in onbruik. Men dorst het de één voor  
den ander niet meer te doen. Reeds Voetius  
moest het tegen allerlei aanval verde-  
digen.

En wat het *staan of zitten* aanbelangt,  
vond toen allengs de onderscheiding in-  
gang, dat de mannen moesten opstaan,  
maar de vrouwen moesten blijven zitten,  
iets waarvoor Voetius zegt, geen enkele ge-  
dende reden te kunnen bedenken.

### Eereschuld.

Een tijd lang geleden kwamen we voor  
de kas van de *Vrienden der Waarheid* op.  
Weer is er nood, en die nood doet ons pijn.  
Ons dunkt, aan de broederen, die in dezen  
uitnemenden dienst letterlijk versleten zijn,  
moet nu een behoorlijk pensioen verzekerd  
worden, en daarmee de Vereeniging als  
zoodanig worden onthouden.

Laat de bestuurders hier eens een staat  
van opmaken, hoeveel dit kosten zou per  
jaar, en laat er dan eenige mannen van  
naam zich voorspannen, om dit jaargeld op  
te zamelen en uit te keeren.

Het zou tegen de Gereformeerde be-  
weging getuigen, indien zij de mannen die  
haar in bangen tijd gediend en zoo krach-  
tig bevorderd hebben, thans op hun ouden  
dag in den steek liet.

Dit mag niet.

### Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGER: Van Meij.  
Kruisinga te Schiedam, uit het busje f. 1.50 en  
van den heer A. J. f. 1.

Bij den heer B. HULLEMANS: Van den  
P. van Gemert te Borek op Langendijk f. 5, deel  
der collecte; van den heer J. Ijsbrand, pen-

ningmeester van de Vereeniging tot stichting en  
onderhouding van scholen voor Geref. school-  
onderwijs in Nederland f. 100; als eerste ston-  
ting van de giften ingekomen bij Ds. VAS LOON,  
sedert 1 Mei 1898 (in de *Herold* van 23 Oct.  
'98, No. 1087 en van 16 April '99, No. 1112,  
verantwoord), en contributie voor Kootwijks  
scholen bestemd en door den heer Ijsbrand  
geind.

Kootwijk. D. HULLEMANS.  
Penningmeester.

### Uit de Pers.

Over het beginsel, bij het pensioen van emeriti-  
predikanten in het spel, schrijft Dr. H. H.  
Kuyper in de *Frische Kerkbode* dit:

Wij vestigen de aandacht der kerken op een  
voorstel, dat wel niet even ingrijpend en principieel  
is als de Opdring der a.s. Dienaren des Woords,  
maar dat toch ook reeds langen tijd menig hoofd  
warm en menig pen heeft gaande gemaakt, n.l.  
de verzorging der emeriti-predikanten, en hunne  
weduwen en wezen. Het is over dat onderwerp,  
dat op de a.s. Synode een zeer gedetailleerd voor-  
stel zal geschieden door de Classis 's Gravenhage  
en dit voorstel verdient ongetwijfeld meer aandacht,  
dan er dusver aan geschonken werd.

De moeilijkheden bij de uitvoering van Art. 13  
D. K. O. dagteekenen niet van gisteren of van  
vandaag. Het beginsel, in dit artikel uitgesproken,  
dat de kerken te zorgen hebben voor een behoor-  
lijk onderhoud van de emeriti Dienaren des Woords  
en de weduwen en wezen van predikanten, is in  
de 16e, 17e en 18e eeuw wel als bepaling in de  
K. O. opgenomen en gehandhaafd, maar in de  
praktijk steeds een doode letter gebleven. De *Ker-*  
ken deden voor de tractementen niets. Het was  
de Overheid, op wier hulp men rekende, en de  
met allerlei geestelijke fondsen, grootendeels van  
de Roomsche kerk afkomstig in het onderhoud  
der Dienaren voorzag. Hetzelfde geldt van het  
tractement der emeriti predikanten, dat eveneens  
bijna overal niet de Staatkas vloede, maar niet  
van de verzorging der weduwen en wezen. Daar-  
voor droeg meestal noch de Overheid, noch de kerk  
bij. En vandaar dat tegen het einde der 17e eeuw,  
door den nood gedrongen, bijna overal weduwen  
en wezenbeurzen werden opgericht door de pre-  
dikanten zelf, om in den nood te voorzien.

Eerst na de scheiding in 1834 hebben de Ker-  
ken aan eigen verzorging der emeriti-predikanten  
en predikantenweduwen en wezen te moeten denken,  
daar de Staatshulp weggiel en de bestaande we-  
duwenbeurzen der Herv. kerk natuurlijk voor de  
Chr. Geref. kerk geen bate afwierpen. Maar van  
dien tijd af, dagteekent dan ook de voortdurende  
worsteling tusschen allerlei denkbeelden, die nog  
niet tot oplossing gekomen is. De Handelingen  
van de vroegere Synodes der Chr. Geref. kerk  
handelen voortdurend over dit onderwerp en wij  
vreezen, dat de Synode te Groningen niet de laatste  
zal wezen, die betreffende Art. 13 D. K. O. te be-  
slissen zal hebben. Vooral in de drie noordelijke  
provincien bestaat ten opzichte van Art. 13 D. K. O.  
een sterke strooming, die het liefst heeft dit arti-  
kel uit omze K. O. geschrapt zag. Naar men zegt,  
wij kunnen het feit niet voldoende controleren,  
want deze actie voor een niet gering deel uit van  
de Christelijke onderwijzersvereniging, die het agelike  
monniken, gelijke kappen" gaarne in toepassing  
zag gebracht.

Bij deze oppositie nu heeft men tusschen twee-  
delv richting wel te onderscheiden. Voor een deel  
richt deze tegenstand zich tegen het *begin*, in  
Art. 13 neergelegd, en loopt uit, zij het dan ook  
sonder dit te bedoelen, op een seculariseren van  
het ambt.

De redeneering is dan als volgt. Bij iedere vast  
beoogde betrekking (hetzij van Staatsambtenaar,  
hetzij van onderwijzer aan de School, hetzij van  
opzichter aan de fabriek) geldt als regel, dat de  
betrekking duurt zolang tot dat men *seer* volout  
kracht" krijgt. Men houdt van dat oogenblik op am-  
btenaar, onderwijzer, opzichter te zijn. Het recht op  
uitbetaling van het tractement is daarmee van  
zelf vervallen. Men wordt gewoon, ambtelooz, burger  
en heeft nu eigenlijk voor zich zelf te zorgen.

Maar aangezien dit zorgen voor zich zelf op den  
leefijd onmogelijk is en het *seer* geld sparen" niet  
ieder werk is, draagt de staat, de vereeniging, de  
vennootschap zorg, dat er een pensioenfonds komt,  
of wel dit ontstaat door vrijwillige samenwerking.  
Ieder betrokkene stort jaarlijks een deel van zijn  
tractement in dit fonds en daardoor is hij verze-  
kerd, dat hij na zijn eervol ontslag een pensioen  
krijgt om van te leven.

Paar men deze gewone maatschappelijke rege-  
lingen op de predikanten toe, dan is de zaak dood  
en dood. Wie te oud wordt om te werken, vraagt  
en krijgt eervol ontslag. Hij is dan *domine-e* of  
is een enkele band meer tusschen hem en de kerk,  
die hij diende; hij is nu weer een gewoon, ge-  
meentlid. De kerk heeft tegenover hem geen en-  
kele verplichting meer.

De kerken kunnen wel, evenals de staat en ver-  
schillende maatschappijen, pensioenfonds in het  
leven roepen, maar dan moet dit pensioenfonds  
bestaan uit bijdragen van de predikanten zelf, die  
jaarlijks een zeker percentage van hun inkomen  
storten. Wat thans aan de emeriti wordt uitge-  
keerd is feitelijk een *saalmoes*, of nog erger een  
roof aan de kerken, gepleegd. De herders, die zich  
vermenen met de melk hunner kudde.

Tegen deze redeneering nu kan niet ernstig ge-  
noeg worden geprotesteerd. Zij maakt het ambt  
tot een gewone maatschappelijke betrekking en rekent  
niet met het feit, dat de kerken in maatschappij  
en Kerk niet gelijk staan.

In de maatschappij heeft ieder beambte, opzich-  
ter, onderwijzer het recht, wanneer hem dit be-  
valt, zijn post naar te leggen, een andere, meer  
wettigende betrekking te zoeken, te solliciteeren  
naar een hoogere plaats, i. e. w. hij staat in zijn  
betrekking *gehoel* vrij om te doen wat hij zelf wil.  
En reeds hier komt een scherp onderscheid uit  
met het ambt van Dienaar des Woords. Wie  
eenmaal predikant wordt, blijft hij zijn leven lang.  
Wij wil om gewichtige oorzaken" een anderen  
staat des levens kiezen, hij moet daartoe eerst  
verlof vragen van de Classis, en als deze dit ver-  
lof weigert, blijft hij predikant. Het recht tot solli-  
citeeren naar een beter, bemiddelde of meer in-  
vloeydige betrekking is hem niet geveend. Al staat  
hij met een zwaar gesim op een achteraf dorpie  
met een schraal inkomen, hij moet wachten tot  
dat God hem roept naar een rijkere of grotere  
gemeente. Een Dienaar des Woords is van het  
oogenblik, dat hij bevestigd is, een gebonden man.

In de tweede plaats heeft ieder beambte, onder-  
wijzer of wat ook in de maatschappij het recht,  
om, wanneer zijn vaste diensturen zijn afgeloopen,  
te doen wat hij wil. Zijn vrouw mag desnoods  
een winkel opzetten; hij zelf mag allerlei be-  
zoldigde baantjes er bij waarmaken. En vooral de  
onderwijzer, die extra lessen geeft, ontleent aan  
deze bijverdiensten soms een niet te versnaden  
inkomen. Maar ook hier is de zaak niet een Dien-  
aar des Woords, maar een gewone burger. Eigenlijk  
heeft hij nooit vrijen tijd voor zich zelf. Bij hem  
is er geen bepaald aantal diensturen; zijn *leven*  
hoort aan de gemeente. Het is hem en zijn gezin  
dan ook niet geoorloofd door extra werk bijver-  
diensten te zoeken, hoe schraal zijn inkomen ook  
zij moge. Wij bedoelen hiertoe niet, dat een  
predikant geen lezingen mag houden, boeken schrij-  
ven, weekbladen redigeren en daarvoor vergoe-  
ding ontvangen, maar alleen mannen van bijzon-  
dere capaciteit worden hiertoe geroepen, en gewone  
beoogde diensien *naast* het predikambt mag een  
Dienaar des Woords niet verrichten.

Zoo blijkt op deze twee cardinale punten, dat  
volgens het Gereformeerde beginsel een Dienaar  
des Woords in zijn ambt aan gansch andere voor-  
waarden is onderworpen dan een gewone ambte-  
naar, en dat deze voorwaarden financieel eer schade  
dan voordeel brengen.

Maar nog duidelijker blijkt dit verschil bij het  
*onverlof*. Wie in de maatschappij ontslag krijgt,

houdt op te zijn wat hij was. Een minister, die  
ontslag krijgt, is geen minister en niemand noemt  
hem meer zoo. Een onderwijzer, die ontslag  
vraagt, is niet meer *meester*, maar gewoon bur-  
ger. Slechts een uitzondering is er op deze regel:  
wie in het leger gepensioneerd wordt, houdt zijn  
rang; hij blijft den titel van kolonel of generaal  
dragen, ook al mag hij in werkelijkheid de func-  
ties aan dien rang verbonden niet meer uitoefenen.

Bij den dienaar des Woords is het daartegen  
geheel anders. Zij verliezen hun ambt, hun titel,  
hun bevoegdheid door hun emeritaat niet. Zij  
blijven *diensien* des Woords", behouden al de  
bevoegdheden aan hun ambt verbonden en mogen  
nog even goed het Woord en de Sacramenten  
bedienen enz.

Maar daaruit volgt dan ook, dat het emeritaat  
verleenen niet op één lijn staat met het ontslag  
vragen van een gewoon beambte of het pensio-  
neeren na volbrachten diensttijd van een ambte-  
naar. Wie dit wel doet, verwakt de betekenis  
van het ambt in Christus Kerk, draagt wereldse  
verhoudingen in de gemeente in en rekent niet  
met de gansch eigenaardige verhouding, die tusschen  
den Dienaar des Woords en de gemeente, die hij  
dient, bestaat.

Het onderscheid, waarop hier gewezen wordt,  
kan kwalijk geloofchoud worden.

De vraag is nu, wat nu logisch uit dit  
wel geconstateerde onderscheid kan worden af-  
geleid.

### Officieele Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 28 April '99.)

Vergadering der Classis Alkmaar,  
gehouden te Den Helder op 23  
Maart 1899.

De vergadering wordt geopend op gebruikelijke wijze.

Ds. Stadig is praeses, Ds. Boeienga assessor.

Ds. Roosbeek scrība.

Een antwoord is ingekomen van prof. Rutgers  
over de betekenis van de nitdrukking „verzor-  
ger" in Art. 41 D. K.

De kerk van Helder bespreekt de tucht over  
doopleden, zag deze gaarne geleid in de lijn  
Voetius en noodigt de andere kerken uit, deze  
zaak ieder in eigen midden te bespreken.

Krabbendam wenscht, dat de Classis prof.  
Bavinck voortel inzake Theol. School en V.  
U. op de a.s. Prov. Synode brenge.

De Classis besluit zulke te doen in deze for-  
muleering: De Classis Alkmaar spreekt de wen-  
schelijkheid uit van de eenheid in opleiding en  
noodigt daarom de Prov. Synode uit, het voor-  
stel van prof. B. in behandeling te nemen.

De volgende vergadering der Classis zal  
worden gehouden te Alkmaar. De vergadering  
wordt gesloten na Psalmsang, terwijl Ds. Wech-  
geler voorgaat in dankzegging.

Vergadering der Classis Amersfoort,  
gehouden den 11 April 1899.

Ds. Bakker, die naar toerbeurt praeses is,  
opent de vergadering met gebed, na het zingen  
van Ps. 25: 4 en het lezen van Jesaja 54.

Het voorstel Bunschoten A en B, om op de  
Prov. Synode te brengen: de Generale Synode  
te Groningen stelde de behandeling van het  
rapport Bavinck-Rutgers inzake de Doopleden  
niet langer uit, wordt door de Classis overgenomen.

De vergadering wordt gesloten met dankzeg-  
ging door den assessor.

Vergadering der Classe Gorinchem,  
gehouden Donderdag 20 April '99.

Ds. J. Vesseur is praeses, Ds. A. Mulder assessor.

Ds. N. G. Kapteijn scrība.

Mede zijn tegenwoordig: Ds. Doorn, Ds. Sik-  
kel, Ds. Douma en Ds. V. Andel als deputaten  
ad examina.

Broeder S. Vos, beroepen te Vianen, wordt na  
examen toegelaten tot de bediening des Woords  
en der Sacramenten.

Volgens punt 1 van het agendum vragen eenige  
kerken inlichting aangaande het beroepen van  
een v. d. m. door de kerk van Leerdam B. Leer-  
dam B heeft daarin de Classe niet gekend, zelfs  
niet door kennisgeving.

Naar aanleiding daarvan neemt de Classe een-  
parig het besluit: zich niet aansprakelijk te stel-  
len voor de moeilijkheden op financieel gebied,  
waarin een kerk, die zonder voorkennis en goed-  
vinden der Classe beroept, geraken mocht. Bo-  
vendien wordt den consulens van Leerdam B  
opgedragen, telkens wanneer de kerk van Leer-  
dam B een roeping uitbrengt, den beroepene met  
het besluit der Classe in kennis te stellen.

Voorts komt in behandeling een protest van  
Leerdam B tegen het uitreiken van attesten aan  
Ds. Raman en de zijnen door de kerk van Leer-  
dam A. Dit protest wordt afgewezen, omdat Leer-  
dam A gehandeld heeft volgens besluit der Classe,  
terwijl Leerdam B weigerde, het besluit der Classe  
uit te voeren.

Ingekomen is een verzoek van eenige leden  
van kerk Leerdam B om hunne attestatie te  
mogen verleggen naar Leerdam A. De Classe  
adviseert aan Leerdam B, de attestaties af te  
geven.

Voorstellen aan de Provinciale Synode:  
Door de kerk van Schoonewoud: inzake het  
weeshuis te Middelharnis.

Alle kerken collecteeren voor die stichting;  
wil men echter een wees doen opnemen, dan  
moet men nog jaarlijks f. 100 betalen.

Zou men niet langzamerhand kunnen komen  
tot kosteloze verpleging?

Door de kerk van Noordeloos:

Aan alle kerken wordt jaarlijks een uitvoerig  
verslag toegezonden van het weeshuis te Middel-  
harnis.

Door de kerk van Langerak:

De Generale Synode, besluite dat Theol. stu-  
denten van het laatste studiejaar weder in de  
gemeenten mogen optreden om een stichtelijk  
woord te spreken.

Tot deputaten naar de Provinciale Synode  
worden gekozen: Ds. J. van Andel en Ds. N. G.  
Kapteijn als primi; Ds. A. Mulder en Ds. J.  
Vesseur als secundi; Ouderl. J. Snoek en G.  
Davelaar als primi; Ouderl. J. W. Moen en W.  
H. Swets als secundi.

De praeses sluit de vergadering, terwijl Ds.  
Kapteijn voorgaat in dankzegging en gebed.

### Buitenland.

Nadere mededeelingen omtrent Pandian.

Onze mededeelingen omtrent Pandian ontleen  
den wij aan de *Allgemeine Evangelisch-Luther-*  
*ische Kirchenzeitung*, onder redactie van Dr.  
Luthardt te Leipzig.

In het nummer van 24 Maart lezen wij het  
volgende:

„Sedert vrij langen tijd houdt in onderschei-  
den streken van Duitschland een „Christelijk”  
Hindoe, met name Pandian, voordrachten met  
collecten voor de roegenaemde zendingsarbeid  
die onder de Pariah's in den omtrek van Madras  
geschiedt voort. In het *Leipziger Missionblatt*  
is met het oog op hem voor „fahrende Evan-  
gelisten”, die niemand rekenschap geven om-

trent de door hen ontvangen gelden, gewaar-  
schuwd, evenwel zoo, dat men zich van een  
oordeel over hem onthield, omdat men hem  
niet kende. Inmiddels zijn omtrent hem nadere  
berichten ingekomen, en wel in de eerste plaats  
van zijne vrienden, die door den voortreffelij-  
ken indruk, dien hij maakte, er ten volle van  
overtuigd waren, dat de waarschuwing in het  
zendingsblad ongegrond was. Een blad, dat hij  
verbruikt om zich in te leiden, geeft zijn portret  
en roemt den omvang van zijn werk: prediking  
van het Evangelie in duizende dorpen, uitdeel-  
ing van Europeesche medicijnen bij epidemien,  
godsdienstige voorlezingen voor studenten van  
Indische colleges enz. Eene levensbeschrijving  
die door hem geïnspireerd is, bevindt zich in  
het weekblad *Der Gartner*, hetwelk als „orgaan  
van vrije Evangelische gemeenten in Duitsch-  
land en Zwitserland” te Witten verschijnt en in  
de boekdrukkerij van de daar bestaande Stads-  
zendeling gedrukt wordt. Volgens dit blad moet  
Pandian als zoon van een Indischen „edelman”